

358 – 338 г.пр.Хр. (стперс.𐎠𐎲𐎡𐎴𐎧𐎺𐎠 Artaxšaçrā, със значение “*царуване е чрез истината*”, стгрц.𐌱𐌰𐌲𐌰𐌹𐌸𐌹𐌰 'Artaxšrxhs, лат. Artaxerxes).

Трети син на Артаксеркс II и царица Статира. Съпруг на много жени, от които има повече от 115 синове, повечето убити след смъртта му. През античността се шири слух, че му е предлагана за жена една от дъщерите на македонския цар, която А. III върнал на баща ѝ, заради лошия ѝ дъх. Едно мнение обаче внушава, че била бременна от него и това бил бъдещият Александър Велики, което му давало правата над титлата *шахиншах* на Персия. До заемане на престола А. III носи името Охус. След интронизацията заповядва да изстребят всичките му близки роднини, като за един ден са убити 80 негови братя. Първоначално се справя с въстания в Мала Азия и Сирия, както и с нахлувания през границата. Заповядва на всички сатрапи в Мала Азия да разпуснат армиите си. Не се подчинява единствено Артабаз, сатрап на Хелеспонтийска Фригия и върховен главнокомандващ на цялата малоазийска армия. Към него се присъединява сатрапът на Мизия Оронт. Въстанието е подкрепено и с атинска войска под предводителството на Харес, но А. III заплашва с нападение над Елада и войската е отзована, а Атина признава независимостта на Хиос, Кос, Родос и Бизантион. През 352 г.пр.Хр. въстанието е потушено. Артабаз бяга при македонския цар Филип II, а Оронт се предава. В 350 г.пр.Хр. А. III се опитва да превземе Египет, но фараонът Нектанеб II, подкрепян от елински наемници, начело с атинския пълководец Диофант и спартанеца Ламий, успява да отблъсне нападението. През 349 г.пр.Хр. въстават финикийските градове, начело с Тенес, цар на Сидон, който се обръща за помощ към Египет. Военните действия се пренасят на територията на персите в Киликия, Юдея и Кипър. През 345 г.пр.Хр. А. III започва настъпление срещу Сидон. Въстанието е потушено заради предателство на сидонския цар и на елинския наемник Ментор. Въпреки това Тенес е екзекутиран, а елините преминават на служба при персите. Потушени са въстания също в Кипър и Саламин, след което персийският цар се заема енергично да възстанови Ахеменидската империя в предишните ѝ велики граници. През 342 г.пр.Хр. завладява цял Египет и възстановява властта на персите над египетския трон (31-ва династия фараони). Градове и крепостни стени са разрушени, а храмовете разграбени. До края на живота си А. III успява да възстанови границите на империята в почти пълния ѝ размер. Постига контрол над Източната част на Средиземно море и над много от островите от Атинската морска империя. Полага усилия за потискане възхода на македонското царство, с което се оказва косвен съюзник на одриския цар Керсеблепт в Югоизточна Европа. В 341/340 г.пр.Хр. подпомага финалния опит на последния голям тракийски цар Керсеблепт в борбата за запазване на независимостта на неговото Одриско царство, както и на полиса Перинт, чрез въоръжаване на армия срещу домогванията на македонския цар Филип II. В края на царуването си Филип II се опитва да подготви инвазия срещу Персия, но не е подкрепен от Атина. А. III прави промени в религиозния живот като въвежда към поклонението на Ахурамазда божествата Митра и Анахита, с което се оформя идеята за

божественото триединство. Пуска в обръщение голяма емисия от сребърни имитации на атинска монета. В 338 г.пр.Хр., с помощта на придворния лекар, е отровен от придворния евнух Багоас/Богес, а голяма част от семейството му е избито.

Веселка Манавска